

Örebro 2018-06-20

YTTRANDE

Dnr 2018-08/AG/JH/FZ

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remisspromemoria – om behörighet att undervisa i specialskolan (U2018/02429/S)

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar såsom utvecklingsstörning och autism i kombination med dövhet, hörselnedsättning eller språkstörning är viktiga grupper inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är *Barnkonventionen* och *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Vårt arbete utgår även från Sveriges språklag, som ger svenskt teckenspråk ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken.

Riksförbundet DHB överlämnar härmed följande synpunkter på betänkandet:

Sammanfattning

Riksförbundet DHB tillstyrker förslaget att lärare som undervisar elever med dövhet, hörselnedsättning eller grav språkstörning, ska vara behörig att undervisa i specialskolan i motsvarande årskurser och ämnen som lärarens utbildning ger behörighet att undervisa i grundskolan.

Vi tillstyrker även den del av förslaget att för lärare som undervisar elever med mer än en funktionsnedsättning, ska det vara tillräckligt med att läraren har examen med inriktning mot en av funktionsnedsättningarna.

Skälen till att vi tillstyrker förslagets båda delar är övervägande av praktiskt karaktär, då vi har följt utvecklingen av den bristande tillgången på behöriga lärare i specialskolan. Den stora bristen på behöriga lärare medför att eleverna drabbas, vilket vi menar är oacceptabelt. Med lättnader i kraven på flera behörigheter hos lärarna inom specialskolan är vår förhoppning att situationen för eleverna ska leda till ökad trygghet, förutsägbarhet och kontinuitet. Detta innebär inte, att vi inte ser att det risker som förslaget också för med sig i form av grundare kunskaper om de olika funktionsnedsättningar som eleverna på specialskolan har. Därför vill vi dels betona vikten av att förstärka elevhälsan med fler professioner, och dels genom att det bör framgå av förslaget att den höga lärartätheten i specialskolan måste värnas.

2 Elever i specialskolan saknar i hög grad behöriga lärare

I promemorian hänvisas det till att det har riktats kritik mot befintlig lagstiftning som reglerar specialskolans målgrupper för att de "...av vissa skäl inte kan gå i grundskola eller grundsärskola"¹. Vårt förbund delar inte den tolkningen. Vår uppfattning är att syftet med lagstiftningen är att ge de elever som inte kan få det stöd de behöver i grundskolan, ska kunna erbjudas det i specialskolan. Perspektivet är inte på elevens brister, utan på att grund- eller grundsärskolan inte har förmåga att kunna ge eleven det stöd eleven har rätt till. Specialskolan erbjuder då en möjlighet för eleven att få en lärmiljö som har kompetens i teckenspråk och i målgruppens funktionsnedsättningar (dövhet, hörselnedsättning, grav språkstörning, dövblindhet eller synskada i kombination med annan funktionsnedsättning). Den sk SAK-utredningen som tillsattes (SOU 2016:46) valde en lösning där målgruppen kraftigt minskades, med den konsekvens att specialskolan i lika stor grad kunde avskaffas eftersom de plötsligt inte skulle finnas några elever. Utredningen tog inte sin utgångspunkt i elevperspektivet. Det saknades dessutom tydliga barnperspektivanalyser enligt Barnkonventionen.

Idag krävs det att de lärare som undervisar i specialskolan förutom en lärarexamen även behöver en speciallärarexamen med inriktning på den funktionsnedsättning som eleven har. Liksom utredningen är Riksförbundet DHB medveten om de konsekvenser som det har fått för lärartillgängligheten inom specialskolan. Personal i utbildning parallellt med undervisning vilket leder till ökad arbetsbelastning för den övriga personalen och slutligen elever som får betala priset av brist på lärarledda lektioner. Lärare som avslutar sin anställning snart efter att de har klarat av sin speciallärarutbildning, vilket leder till ökad personalomsättning och låg kontinuitet för eleverna. Till detta ska läggas rådande lärarbrist inom alla skolformer.

3 Närmare om det nuvarande systemet

Riksförbundet DHB vill göra ett förtydligande av utredningens beskrivning av att specialskolans målgrupp har olika behov. Vi menar att alla elever har samma behov, men olika behov av stöd. Det är ur det perspektivet som vi kommer att resonera om promemorians förslag om ändrade behörigheter.

---

¹ Skollagen (2010:800) 7:6

Det finns sex olika inriktningar inom speciallärarområdet. När det gäller inriktningarna mot dövhet, hörselnedsättning eller grav språkstörning ska lärarstudenten visa på fördjupad kunskap om barn och elevers lärande. Dessutom fördjupad kunskap om elever med dövhet, hörselnedsättning eller grav språkstörning och deras allsidiga kunskapsutveckling. En brist i utbildningens innehåll är att det saknas mål för lärarstudenternas kunskap i teckenspråk. Vårt förbund vill uppmärksamma att elever med grav språkstörning i relativt stor utsträckning kommunicerar helt eller delvis på teckenspråk. De elever som tidigt har fått tillgång till teckenspråk och dessutom har givits möjlighet att utveckla sitt tecknande, är inte lika språkligt sårbara som de som inte har fått tillgång till teckenspråk. Det finns idag elever med språkstörning som inte har ett fullständigt talspråk och inte heller kan ens grunderna i teckenspråk. Dessa elever saknar språk att kommunicera vad de vill, de kommunicerar istället vad de kan, vilket medför stora och långsiktiga konsekvenser för de liv eleverna lever.

Elevhälsan har en viktig roll för eleverna på specialskolan och kommer med det förslag som presenteras i promemorian att få en ännu viktigare roll. Det pågår för närvarande en utredning som handlar om elevers möjlighet att nå kunskapskraven (U2017:07). Utredningens uppdrag är att se över hur elevhälsans funktion kan utvecklas. Vi menar att det hade varit av intresse att ha fått ta del av den utredningens resultat innan förslaget om ändrade behörigheter ska avgöras. När kravet på lättnader i behörighetsreglerna genomförs ser vi en risk med att fördjupad kunskap om de funktionsnedsättningar som eleverna inom specialskolan har kommer att minska och det är därför än viktigare att elevhälsan stärks med flera kompetenser. Vår förhoppning är att specialskolan ska kunna upprätthålla hög nivå av specialistkompetens även i framtiden, men att den ökade flexibilitet som förslaget innebär, ska leda till att lärare med examen även om matematik- och läs-skriv och läsutveckling ska komplettera specialskolans lärare.

Riksförbundet DHB vill dock betona att förslaget möjligen löser ett problem på kort sikt, vilket vi inte underskattar, men det stora grundproblemet med för få behöriga lärare kvarstår. Det gäller inte endast speciallärare, utan även lärare som endast har legitimation att undervisa i grund- eller grundsärskolan. Problemet med den totala lärarbristen kan inte på lång sikt lösas med att skapa lättnader i krav på utbildning, vilket inte torde vara en vanlig lösning inom andra akademiska yrken, utan måste ingå i en mer genomgripande nationell strategi.

4 Fler ska bli behöriga att undervisa i specialskolan

Med beaktande av det vi har nämnt om de svårigheter som skolhuvudmannens, Specialpedagogiska skolmyndigheten, har att få behålla den personal som kontinuerligt utbildas i syfte att verksamheten ska kunna följa behörighetsreglerna, tillstyrker Riksförbundet DHB förslaget. Det innebär att vill vi betona vikten av den höga lärartätheten i specialskolan och en förstärkt elevhälsa.

Riksförbundet DHB är enig med utredningen att för elever med grav språkstörning är det mycket viktigt med speciallärare med specialisering mot just den funktionsnedsättningen, samt att det under hela skoldagen sker språkutveckling med kommunikations- och logopedstöd. Dessa kompetenser är det få kommunala skolor som har, och det är därför avgörande för många elever med grav språkstörning om de ska nå kunskapskraven. Detta var något som underskattades av den tidigare omnämnda SAK-utredningen.

Riksförbundet DHB är även enig med utredaren att en kombination av speciallärarkompetenser gynnar elevernas kunskapsutveckling och är något som skolhuvudmannen ska arbeta för.

Om förslaget genomförs är det om än viktigare att beakta elevhälsan och noga följa den pågående utredningen, men även ta del av tidigare utredningar som tar upp och analyserar elevhälsans roll². Även inom specialskolan har elever rätt skollagens stödåtgärder såsom extra anpassningar och åtgärdsprogram, vilket ställer krav på specialpedagogisk kompetens inom elevhälsan.

Dag som ovan

Jan Höglund

Anna Gabrielsson

Ordförande Riksförbundet DHB

Handläggare

---

² Skolkommissionen SOU2017:35, Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera SOU 2016:94 och Jämlig hälsa SOU 2017:47